

Цифровізація первинного обліку: трансформація вимог до документального забезпечення господарських операцій

Сирцева Світлана,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** досліджено особливості цифровізації первинного обліку та її вплив на трансформацію вимог до документального забезпечення господарських операцій. Визначено ключові напрями змін у формуванні, обробці та зберіганні первинних документів в умовах використання електронного документообігу. Визначено роль нормативно-правового регулювання у забезпеченні достовірності та юридичної значущості електронних документів. Обґрунтовано необхідність удосконалення підходів до організації первинного обліку з урахуванням сучасних цифрових викликів.*

***Ключові слова:** цифровізація, первинний облік, електронний документообіг, первинні документи, бухгалтерський облік, електронний підпис, облікова інформація.*

Сучасний етап розвитку економіки характеризується активним впровадженням цифрових технологій, що зумовлює суттєві зміни у системі бухгалтерського обліку, зокрема на рівні документального оформлення господарських операцій. Застосування електронного документообігу та автоматизованих облікових систем сприяє підвищенню оперативності, достовірності та аналітичності облікової інформації, водночас формуючи нові вимоги до її документального забезпечення.

В умовах цифровізації особливої актуальності набуває питання трансформації підходів до формування, оформлення та зберігання первинних документів. Такі зміни охоплюють як їх форму, так і зміст, порядок обробки, передачі та архівування, а також забезпечення юридичної сили електронних документів.

У зв'язку з цим дослідження особливостей цифровізації первинного обліку та трансформації вимог до документального забезпечення господарських операцій є актуальним і своєчасним.

Цифровізація облікових процесів зумовлює перегляд традиційних підходів до організації первинного обліку, який є базовим джерелом формування інформації про господарські операції. В умовах використання електронного документообігу первинні документи набувають цифрової форми, що змінює не лише їх матеріальний носій, але й вимоги до обов'язкових реквізитів, способів ідентифікації та підтвердження достовірності інформації.

Водночас документування як елемент методу бухгалтерського обліку зазнає суттєвої трансформації під впливом цифровізації економіки, що

проявляється у зміні підходів до фіксації господарських операцій, розширенні інформаційних можливостей первинних документів та підвищенні їх аналітичної цінності. Як зазначають Л. Новіченко та Н. Стойка, удосконалення документування в умовах цифровізації спрямоване на забезпечення більшої оперативності облікових процесів, підвищення рівня достовірності інформації та створення передумов для ефективного управління підприємством [1].

Важливим аспектом трансформації є нормативно-правове забезпечення зазначених процесів. Зокрема, вимоги до первинних документів як підстави для бухгалтерського обліку визначені Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [2], тоді як організаційно-правові засади створення, обігу та зберігання електронних документів, а також застосування електронного підпису регламентуються законами України «Про електронні документи та електронний документообіг» [3] та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [4]. Урахування положень зазначених нормативно-правових актів забезпечує належний рівень достовірності, цілісності та юридичної значущості первинної облікової інформації в цифровому середовищі.

Однією з ключових трансформацій є використання електронного підпису як засобу ідентифікації учасників господарських операцій і підтвердження автентичності документів. Водночас відсутність уніфікованих підходів до формування електронних первинних документів ускладнює їх обмін та інтеграцію між різними інформаційними системами і суб'єктами господарювання.

Суттєвих змін зазнають і підходи до зберігання первинної документації, що зумовлено переходом до електронних архівів. Це потребує забезпечення належного рівня захисту облікових даних, організації резервного копіювання та дотримання встановлених строків їх зберігання, а також створення умов для оперативного доступу до інформації з боку користувачів і контролюючих органів.

Водночас підвищення рівня автоматизації облікових процесів сприяє зменшенню впливу людського фактору, скороченню кількості помилок та прискоренню обробки інформації. Використання електронного документообігу забезпечує оптимізацію бізнес-процесів, зниження витрат на обробку та зберігання документів, а також підвищення швидкості обміну інформацією між учасниками господарських операцій. Електронний документообіг є важливим інструментом підвищення ефективності діяльності підприємств, оскільки сприяє раціоналізації управлінських процесів і забезпечує оперативний доступ до необхідної інформації [5].

За таких умов виникає необхідність адаптації облікової політики підприємств до цифрового середовища, зокрема в частині регламентації процедур створення, обробки, передачі та зберігання електронних первинних документів.

З огляду на виявлені тенденції, доцільним є вдосконалення підходів до документального забезпечення господарських операцій шляхом уніфікації форматів електронних первинних документів з урахуванням міжнародної

практики, розвитку нормативно-правового регулювання їх використання, впровадження інтегрованих інформаційних систем обліку, що забезпечують сумісність даних, а також посилення вимог до кібербезпеки та підвищення рівня цифрової компетентності облікових працівників.

Цифровізація первинного обліку зумовлює трансформацію вимог до документального забезпечення господарських операцій, що проявляється у зміні форм, змісту та порядку обробки первинних документів. Ефективне впровадження цифрових технологій потребує удосконалення нормативного регулювання, уніфікації підходів до електронного документообігу та підвищення рівня захисту облікової інформації. Це сприятиме підвищенню якості облікових даних і ефективності управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Новіченко Л., Стойка Н. Удосконалення документування як елементу методу бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 6(2). С. 214–218. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-36](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-36).
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. №996 ; станом на 03 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
3. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV ; станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
4. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 05 жовтня 2017 р. № 2155-VIII ; станом на 18 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
5. Недошитко І., Патряк О. Електронний документообіг та його цінність для бізнесу. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2022. №5(2). С.368–379. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.5.2.2022.270142>.

Abstract: *examine the features of primary accounting digitalization and its impact on the transformation of requirements for documenting business transactions. The key directions of changes in the formation, processing, and storage of primary documents under electronic document management are identified. The role of regulatory framework in ensuring the reliability and legal validity of electronic documents is highlighted. The necessity of improving approaches to the organization of primary accounting in the context of modern digital challenges is substantiated.*

Keywords: *digitalization, primary accounting, electronic document management, primary documents, accounting, electronic signature, accounting information.*